

Izhaja, izvenredni ponedeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopolniti naj se pošiljajo uredništvu. Ne rankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi ne vračajo. Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Gerbec. — Lastnik tiskarne Edinost. Tisk tiskarne Edinost. — Znaša za mese: L. 7.—, 3 mesece: L. 20.—, leto: L. 32.— in običajno. — Za inozemstvo mesečno 4 lire več. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Telefon uredništva in uprave 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L. 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L. 2. — Mail oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L. 2. — Oglasi naročnika in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Vprašanje naših avtonomij

Med najvažnejša vprašanja, ki zadevajo naše dežele in od katerih rešitve bo v veliki meri odvisna bodočnost teh dežel in obenem tudi razmerje med obema plemenoma, spada, kakor smo že ponovno naglašali, vprašanje naše deželne in občinske avtonomije. Jesen je tu in vsled tega bo morala stopiti vsa ta pereča zadeva v svojo odločilno dobo. Osrednja svetovalna komisija, ki je zborovala v mesecu juniju v Rimu pod predsedstvom načelnika osrednjega urada za nove pokrajine senatorja Salate, je naročila temu uradu, naj izdela do jeseni načrt za končno upravno uredbo novih pokrajin. Ker je jesen tu, je torej pričakovati, da bo ta načrt te dni gotov in da bo osrednja svetovalna komisija v kratkem zopet sklicana, da izreče svoje končnojavno mnenje.

Odkar se nahaja Italija v teh pokrajinah, preteče ravno te dni štiri leta. Odločujoči gospodje so torej imeli dovolj časa, da se pripravijo za to važno odločitev. Imeli so dovolj časa, da se prepričajo, da je prebivalstvo novih pokrajin brez glavo sito režima »svetovalnih komisij«, ki jih ne more smatrati za nič drugega nego za to, kar v resnici so, namreč za orodje v rokah absolutističnih civilnih komisariorov, ki so se jih posluževali in se jih poslužujejo za ponarcjevanje ljudske volje. Na drugi strani pa se tudi živo čuti, da sedanji začasni deželni odbori ne bodo mogli večno nadomestovati pravih deželnih zborov in odborov, ki bi si jih ljudstvo samo izvolilo. Svetovalne komisije in začasni deželni odbori se ne smejo izpremeniti v nekatere trajne ustanove. Vsled tega je nujno potrebno, da se razpišejo čim prej deželnozbornske volitve, da si prebivalci novih pokrajin izvolijo svoje zakonite deželne zastope na podlagi splošne, direktne in enake volilne pravice.

Vprašanje naših avtonomij je torej z vseh vidikov popolnoma dozorelo, tako da ne dovoljuje več nikakega čakanja in odlaganja. Ono je bilo dozorelo pravzaprav že davno, in sicer takoj ko je bil sprejet zakon o aneksiji novih pokrajin k Italiji. V tem zakonu je jasno rečeno, da bo Italija spoštovala avtonomne pravice naših dežel. Vsled tega vprašanje, ali imajo nove pokrajine pravico do avtonomije ali ne, pravzaprav niti ne obstoja, kajti naše avtonomije se morajo smatrati za pridobljeno pravo, ki ga država mora spoštovati. To je tridentinski svetovalni odbor jasno izrazil v svoji znani resoluciji, ki jo je enoglasno sprejel in s katero so se zastopniki obeh narodnosti enodušno izjavili za ohranitev avtonomije. V tej resoluciji, katere glavne točke je objavil svoj čas tudi naš list, je tridentinska svetovalna komisija izrazila svoje začudenje nad tem, da se je vprašanje avtonomij novih pokrajin sploh postavilo, ko nam je pač avtonomija že priznana. Edino vprašanje, ki se ima še rešiti, se tiče prilagoditve naših avtonomij k novim razmeram, to se pravi, da jih je treba spraviti v sklad s temeljnimi zakoni italijanskega kraljevstva.

Kakor znano, se pa rimska vlada ni postavila na to stališče, temveč je ubrala rimski gospodski in priljubljeno pot brezobzirnega in brezvestnega zavlačevanja, ki jo redno ubirajo, kadarkoli so v igri interesi novih pokrajin. V ta namen si je izmislila one gorostasne svetovalne komisije, katerim je bila poverjena naloga, da spretno ponaredijo ljudsko voljo. Kar se tiče te poslednje, bi bilo odveč vsako dokazovanje, da je ogromna večina prebivalstva obeh narodnosti za avtonomijo. Naše ljudstvo je to svojo željo izrazilo na nešteti shodi. Ako namerava vlada še nadalje odlašati, je torej očitno, da hoče delati tudi nadalje proti volji ogromne večine prebivalstva novih pokrajin. Mislimo pa, da bi

bil čas, da ta boj proti novim pokrajinam preneha. Vladi narekujejo zelo tehtni razlogi temeljito izpremembo njene tozadevne politike. V tem pogledu omenimo predvsem dejstvo, da so se protiautonomske spekulacije klaverno ponesrečile tudi v naši deželni svetovalni komisiji, kjer so bile protiautonomske spletke najsilnejše, ker jih je vneto podpiral tudi sam generalni civilni komisar Mosconi. Kljub temu da je bila ta komisija sestavljena po večini iz oseb, ki so bile vseh sen. Mosconiju, je protiautonomska resolucija vendar klaverno propadla. Dasi ni dobila nobene od predlaganih resolucij zadostne večine, pomeni kljub temu tudi ta »nesklenjeni sklep«, kakor smo ga takrat imenovali, očitno zmago avtonomistične ideje. Toda brez sklepa je rešila to zadevo samo naša deželna komisija, medtem ko so se druge odločno izjavile za avtonomijo, in sicer tirolska enoglasno, kakor smo že zgoraj omenili. Ravno tako jasno so se izrekli za avtonomijo tudi vsi začasni deželni odbori. Proti avtonomiji so se le naši tržaški »portofrankisti«, ki jo odklanjajo kot neprijetno »avstrijsko zapuščino«, in to v istem hipu, ko zahtevajo vzpostavitev druge habsburške zapuščine — namreč svobodne luke. Ti gospodje pa so dobili že nekoliko tako strašnih lekcij, da so gotovo že začeli uvidevati, da je tržaško vprašanje le en del celokupnega julijskega vprašanja in da je taktika »za svobodno luko in proti avtonomiji«, t. j. za Trst in proti deželi, popolnoma zgrešena in vsled tega tudi skrajno škodljiva.

Vlada je torej dejelo avtonomije lahko popolnoma na jasnem. Prebivalstvo novih pokrajin jo hoče in zahteva, da se mu ohrani v polnem obsegu. Edino nesoglasje, ki moti to enodušnost, opazamo v Tridentinski Benetiji. Tamkajšnji Nemci zahtevajo namreč zase posebno avtonomijo, tako da bi se obrazovali na ozemlju Tridentinske Benetije dve deželi, Tridentinska in Južni Tirol. Tej nemški zahtevi nasprotujejo vse laške stranke. Tudi popolari, ki so se najodločneje izjavili za ohranitev avtonomij novih pokrajin, izjavljajo (Nuovo Trentino), da se mora obrazovati predvsem avtonomna dežela Tridentinska Benetija, tako da bi Južni Tirol dobil svojo »podavtonomijo« še le v njenem okviru. Toda tudi v tem oziru se bo gotovo dosegel sprazum med prizadetimi, vsled česar ne sme biti to nesoglasje, ki je le postranskega pomena, nikak povod za nadaljnje zavlačevanje vsega vprašanja.

Prebivalstvo novih pokrajin vidi v ohranitvi naših avtonomij edini predpogoj za mirno sodelovanje vseh plemen, ki so bila na novo priključena k Italiji. Kar pa se tiče posebej drugorodcev, je treba naglasiti, da je ravno njihov avtonomizem čisten dokaz, da si želijo, da bi se ustvarile v novih pokrajinah razmere, v katerih bi se jim bilo mogoče pomiriti z novim položajem, ki je nastal zanje vsled aneksije. Radi tega je odvisna bodočnost dobrega razmerja med drugorodci in državo v ogromni meri ravno od čim hitrejši in čim pravičnejši rešitve tega vprašanja. Zato bi bilo vsako nadaljnje zavlačevanje — ali celo odprava avtonomij, o kateri pa nočemo niti govoriti, ker bi predstavljala samovoljen rop naših pridobljenih pravic — pravi zločin ne samo nad novimi pokrajinami, temveč tudi nad vso državo in bi gotovo imel nedogledne posledice.

Drugorodci, ki so storili vse, kar morejo od njih zahtevati nove razmere, odklanjajo že vnaprej vsako odgovornost ter jo prepuščajo vladi in tistemu delu italijanskega javnega mnenja, ki vodi brezobzirno in brezvestno gonjo proti novim pokrajinam in njihovim najbolj življenjskim interesom.

Italija

Značilen članek »Tribuna« o vzhodnem vprašanju

RIM, 20. »Tribuna« je danes na uvodnem mestu objavila članek, ki je nekoliko v navzkrižju z njenim dosedanjim pisanjem o vzhodnem vprašanju. Po ugotovitvi, da je treba prostost dardanelskih ožin braniti pod vsako ceno, pravi list, da ententa ni složna. Anglija je za odpor do skrajnosti. Francija se je odločno približala stališču Italije, ki je prva jasno razsodila položaj in spoznala, da je treba preprečiti spor med Evropo in Turčijo in rešiti vprašanje ne z orožjem temveč mirnim potom. Italija je že sklenila zbrati posamezne oddelke iz nevtralne zone v Carigradu in nič čudnega bi bilo, če bi jih v slučaju novih zapletov umaknila tudi iz Carigrada.

Toda medtem ko proglašamo, da je edino sredstvo za vzpostavitev reda in mira na Vzhodu pomirjevalno delo — nadaljuje list — se obratoma do angorske vlade s toplim pozivom, naj ne prehiti dogodkov z nepremišljenimi čini, z izživljanjem ali poizkusi, ki bi lahko vsak hip povzročili kak nepopravljiv incident. Ker kak neupravičen in nestrpen napad bi prisilil tudi države, ki se sedaj potegujejo za mir, da se postavijo v bran. Turčija ne more in ne sme misliti, da se more rešiti vprašanje meje na skrajnem vzhodu Evrope ali v dardanelski zoni brez sporazuma z zavezniki.

Časnikarji na povratku s kongresa

BENETKE, 20. Včeraj ob 16 so časnikarji, ki se vračajo iz Trsta, obiskali industrijsko pristanišče Marghera, katero jim je razkazal glavni ravnatelj kom. Coen. Ob 20 se je z obedom v hotelu Excelsior na Lidu zaključil VII. časnikarski kongres. Vključ prepovedi govorov se je pri šampanjcu dvignil sen. Barzilai, ki se je zahvalil Benetkam za sijajni sprejem.

Papež za pogorelec v Smirni

RIM, 20. Smirnski nadškof Vallega je prejel od papeža brzojavko, v kateri izraža sv. oče svoje globoko sočutje za žrtve požara. Obenem je papež pooblastil nadškofa, da začne organizirati pomoč, ter je postavil v ta namen na njegovo razpolago precejšnjo svoto denarja.

Fašistovski zborovanje v Vidnu

VIDEM, 20. Fašisti so priredili danes veliko zborovanje, katerega se je udeležilo več tisoč fašistov od blizu in daleč. Zjutraj je imel posl. Mussolini političen govor, v katerem se je bavil z notranjo in zunanjo politiko, poudarjajoč na notranjo voljo fašistov, da vodijo Italijo v obliki monarhije in zahtevajo na zunaj energično neustrašeno nastopanje posebnosti z ozirom na oblake, ki se grmadijo na vzhodu.

Jugoslavija

Proti pošiljanju vojakov v Carigrad

LJUBLJANA, 20. Spričo angleškega pritiska na Jugoslavijo, da bi se udeležila angleške vojne proti Turčiji, je nastal v jugo-

slovenskem tisku velik odpor proti taki akciji. Splošno se poudarja, da Jugoslavija ni podpisala severske pogodbe in da torej ni na njo vezana.

Zdelo bi se — pravi »Slovenec« — da Anglija smatra nas za obvezane braniti Carigrad pred Kemalisti. Mi pa mislimo, da vsa jugoslovenska javnost in, soditi po vsem dosedanjem obnašanju dr. Ninčiča, tudi odgovorni voditelji naše zunanje politike soglašajo s tem, da je treba za tem angleškim naziranjem postaviti veliki vprašaj. Kar se tiče srbskega, hrvatskega in slovenskega ljudstva pa z vsjo apodiktično gotovostjo mirno trdimo, da odklanja vsako, četudi le preventivno vojaško akcijo, naperjeno proti Kemalistom, ker konflikt zaradi Carigrada in Tracije naših interesov nič ne zadeva. Anglija, ki jo sicer zelo spoštujemo, nima pravice odločevati o tem, kaj so naši interesi, še manj pa od nas zahtevati, da take namišljene interese branimo.

List pravi nadalje, da bi hotela Anglija zapreti morske ožine vsakomur in v prvi vrsti Rusiji. V interesu Jugoslavije je, da se postavi na stališče Čeritera, ki zahteva, da se položaj Dardanel uradi na mednarodni konferenci, katere se bodo udeležile tudi Turčija, Rusija in balkanske države.

Kar se pa tiče Carigrada — nadaljuje list — naj ga branijo Angliji, če hočejo in mislijo, da s tem preprečijo okrepitve kemalistične Turčije, ki je njihov najnevarnejši konkurent v Orijentu. Nas pa vzpostavitev Turčije v Carigradu in Traciji ne ogroža; nasprotno je le boljše, če se neha bolgarsko-grško trenje v Traciji in če Carigrad neha biti objekt rivalitete evropskih vlesil. Mi smo prepričani, da bodo balkanske države, ako se turške aspiracije deloma zadovolje, ako se grška megalomanija prišči in ako se Dedeagaz prisodi Bolgariji, lahko našle trajni medsebojni modus vivendi in se osvobodile vednega vmešavanja vlesil v balkanske zadeve. Dardanele pa naj bodo res svobodne, tudi za Rusijo, ne pa da bi jih Anglija lahko zaprla, kadar bi se zdelo. Ako pa se Kemal paši odreče posest Carigrada, ima Evropa proti sebi vse muslimanski svet, kar pomeni v dogladni bodočnosti svetovni požar, veliko huji in strašnejši nego je bil pretekli.

Ako naša vlada zavzame tako stališče, ne krši nobenih mirovnihih pogodb. Mi nismo niti podpisali niti ratificirali severske pogodbe. Ona se nas zato čisto nič ne tiče. Ako bo kdo napadel meje naše države, nas bo vedno našel pripravljene: vsaka akcija od Dardanelah pa bi pomenila ne obrambo naših interesov, ampak soudeležbo pri angleških osvajaških načrtih, za kar treba pri nas predhodne privolitve parlamenta. Mi živimo s Turčijo lahko v miru, četudi bi se zopet vstoličila v Carigradu, sedežu vsem muslimanom svetega kalifata.

To je stališče celokupne jugoslovenske javnosti in, kakor upravičeno mislimo, tudi naše vlade. Za tuje interese nobenega vojaka!

Medtem se javlja, da je število jugoslovenskih beguncev iz Smirne in drugih krajev Male Azije precej veliko. Jugoslovenska vlada je dovolila kot prvo pomoč za te begunce kredit 100.000 dinarjev.

Italijansko-jugoslovensko pogajanje zaradi italijanskih šol v Dalmaciji

BELGRAD, 20. Listi javljajo iz Zeneve, da se je jugoslovenski minister vnanjih stvari sestel tam z italijanskim državnim tajnikom Tostjem, s katerim se je pogovarjal o rešitvi jadranskega spora. Doselej ni prišlo do sporazuma, ker jugoslovenska vlada ni ugodila zahtevi, da naj poučujoce na italijanskih šolah v Jugoslaviji učitelji, ki so italijanski državljani. Jugoslovenska vlada je baje izjavila, da je pripravljena sprejeti to zahtevo, če Italija dovoli, da v Julijski Krajini poučujejo na jugoslovenskih šolah učitelji iz Jugoslavije.

Študijsko potovanje jugoslovenskih dijakov po Franciji

ZAGREB, 20. G. de Berne-Lagarde, francoski konzul v Zagrebu, je dal inicijativo za 14-dnevno potovanje dijakov zagrebske trgovske akademije v Francijo. Jugoslovenska vlada je gmočno podprla to akcijo, kakor tudi francoski ministarstvo za zunanje zadeve. Potovanje je trajalo 14 dni in se je vršilo prošli mesec. Udeležilo se je 24 akademikov pod vodstvom dr. Beloseviča, profesorja politične ekonomije in inženirja Reiterja, profesorja industrijske kemije.

Dijaki so stopili na francoska tla v Strasbourg, kjer jih je slovesno sprejela mestna občina in trgovska zbornica, tu so si ogledali mesto z znamenito starodavno katedralo in destilerijo Pfister et Daul. Zvečer so si ogledali Nancy in prišli tam v stik z vzhodno francosko veleindustrijo: pivovarno Campigneulle, ki je v stanu neprestano variti en milijon hektolitrov piva, jeklaro v Pompeyu, lovarnico čokoladno tovarno. V Nancy-Thermal so si ogledali kopališče z 60 m dolga basenom, ki ima 39° naravno toplo vodo. Nancy je edino mesto, katero ima pivovarski institut. Od tu so odpotovali v Reims in imeli priliko si ogledati, s kakim naporom se trudijo Francozi popraviti vojne poškodbe. Zajedno so obiskali Heidsieckove šampanjske kleti. V Parizu so si ogledali velike lousvrzke magazine kot tip velike komercialne trdnje, nato lousvrski muzej in dnevniki »Matin«. Zvečer so bili povabljeni v Comédie-Francaise, naslednji dan pa so obiskovali Versailles in njegove spomine na »veliko stoletje«. Ki je definitivno udeležilo francosko enoto. Nato slavnostni sprejem v pariški mestni hiši in kratak izlet v Havre, pristan za velike transoceanske parnike. Tam so videli novi veliki dock za ladje do 370.000 ton, med

tem ko imajo danes največje ladje komaj 55.000 ton, kar je znak za dalekovidnost francoskih inženirjev. Temu so naglo sledili: le Creusot, tvornice Schneider, le Breuil, nato Lyon s svojimi predikacijami in sejensko palačo, ki bo dogotovljena največja na svetu. Nato so zopet krenili na vzhod in si ogledali industrijo beloforskega okraja, med drugimi tovarne družbe Société Alsacienne de Constructions Mécaniques, ki izdeluje največje dinamostroje na svetu, ki veljajo nad milijon frankov in traja njih izdelovanje štiri leta.

Poljska

Vest o politično-vojaškem dogovoru med Poljsko in med Malo entento se uradno zanika

VARŠAVA, 20. Uradno se zanika vest, katero je objavila »Vossische Zeitung« o nekem domnevnem politično-vojaškem dogovoru med Poljsko in Malo entento, ki je baje bil podpisan na konferenci v Pragi. Uradni list pravi, da je to gola izmišljotina, ker za časa praške konference ni bila podpisana nikakva podobna zahteva.

Ta vest se med tem zanika tudi s čehoslovaške in jugoslovenske strani.

»Vossische Zeitung« pravi, da je besedilo izmišljene pogodbe sledeče:

1. Pogodniki se zavežejo skupno braniti sedanje stanje v srednji in vzhodni Evropi.
2. Vsaka grožnja eni ali več državam Male entente se bo vzela za direktno grožnjo Mali ententi.
3. V slučaju, da so ene ali več pogodnih držav prisiljene posredovati z drugimi državami za obrambo lastnih interesov, se zavežejo pogodniki že v naprej na vzajemne informacije in na sklenitev sporazuma za način skupnega nastopa.
4. Vse upravičene pritožbe proti drugim državam se bodo skupno vložile.
5. Pogodniki se zavežejo v slučaju vojne drug drugemu pomagati z vsemi vojaškimi silami in z vsemi sredstvi, ki jih imajo na razpolaganje.
6. Ta pogodba ne bo objavljena.

Švica

Delovanje Društva narodov — Pomoč maloazijskim beguncem — Razmejitev med Avstrijo in Ogrsko

ZENEVA, 20. Na predlog dra Nansena je Društva narodov sklenilo poslati pomoč maloazijskim beguncem. V to svrhu se je odobrila svota 100.000 frankov v zlatu. Nadalje podpora bo iskal Nansen pri državah, članicah društva. Svet društva je nato objavil svoj izrek glede razmejitev med Avstrijo in Ogrsko, ki je bil mirno sprejet.

Anglija

Anglija ne bo dovolila Kemalu prehoda v Evropo pred sklenitvijo miru — Agencija »Reuter« potrjuje svoje poročilo o angleški politiki

LONDON, 20. Angleška vlada je včeraj nadaljevala razpravo o vzhodnem vprašanju. Posebna važnost se je dala razpravi o posledicah umika francoskih čet iz Ciana. Angleškim četam ni bil dan ukaz za umik. Angleška vlada je sklenila — kakor se javlja poluradno — da se Kemalovcem ne bo dovolil prihod v Evropo, preden se določi mirovni pogoji. Angleška vlada je mnenja, da se to lahko doseže samo s pomorsko akcijo.

Medtem javlja agencija »Reuter« v potrdilo svojega prejšnjega pisanja: »Nekateri listi pišejo, da smatra vlada sedaj za netočna poluradna poročila o angleški politiki, dana listom v soboto. To ni res. Izjava o angleški politiki, dana listom v soboto, je bila izraz sklepa, ki ga je storila vlada v petek, in je bila dana listom s privolitvijo vseh ministrov, prisotnih v Londonu, da bo angleško javno mnenje poučeno o ciljih in namenih angleške vlade v vprašanju državne politike. Dominioni so bili brzojavno pozvani, da se udeleže te politike. Angleška vlada je povsem zadovoljna s podporo, ki jo je dobila ne samo v državi temveč tudi v domonih. Anglija ne bo pristala na žrtvovanje uspehov junaškega boja in odločne zmage, ki so si jo pridobili njeni sinovi na vzhodnem bojišču.«

Reuterjeva agencija javlja dalje, da je angleška vlada uradno izrazila francoski vladi svoje zadoščenje zaradi njenega postopanja pri skupnem posredovanju pri Kemal paši.

Cilji potovanja predsednika nemške države v London

LONDON, 20. »Times« zagotavlja, da so vesti o posrednem ali neposrednem poročstvu Angleške banke za nemške vrednostnice brez vsake podlage. Predsednik nemške države banke Havenstein je prišel v London le zato, da razpravlja v vprašanju zgolj iz bančnega stališča in da sklene čisto finančen dogovor, kakor se sklepa brez vsakih ovir med dvema bankama.

Francija

Francija za mirno rešitev grško-turškega spora

PARIZ, 20. »Temps« piše o zadnji noti, ki jo je poslala francoska vlada ministrstvu vnanjih stvari, o sklepu francoske vlade, da umakne svoje čete iz Ciana, o sejah ministrskih svetov v Londonu in Parizu, o pogovorih med francoskim ministrskim predsednikom, lordom Curzonom in grofom Sforzo. List pravi, da vsi ti dogodki, četudi ne pojasnjujejo popolnoma položaja, vendar tako jasno določajo položaj Francije, da se upa, da bodo miroljubne tendence, s katerimi je navdahnjena francoska politika na vzhodu, prevladale v skupni akciji

zaveznikov, ki mora prihajati do izraza samo na diplomatskem polju. Francija ni mogla v nobeni obliki podpirati nasilno politiko, narekovano v oficijemnem angleškem poročilu, objavljenem po Reuterjevi agenciji. Sklep francoske vlade, da umakne svoje vojaške oddelke iz Ciana, potrjuje dejstvo, da Francija priznava načelo ohranitve nevtralnosti morske ožine samo na podlagi miroljubnosti. Z isto miroljubnostjo in brez namena, da bi izvajala kak pritisk na Turke z grožnjami, se je Francija pridružila tudi posredovanju zaveznikov pri verjenikov v Carigradu pri angorski vladi, kateri se je pojasnilo, da je v njenem lastnem interesu, če ne podvzame ničesar proti Carigradu in morskim ožinam. Iz dosedanjih vesti se da sklepati — nadaljuje »Temps« — da Kemalovci ne bodo podvzeli ničesar, kar bi jih spravilo v navzkrižje z zavezniki, toda Turki zavzemajo povsem drugačno stališče glede krajev, zasedenih po Grkih in zato je ravno v not, poslani angleškemu ministru vnanjih stvari, jasno povedano, da se francoska vojska ne bo v nobenem slučaju borila ob strani Grkov. Sklepi francoske vlade — zaključuje »Temps« — so vedno temeljiti na strogo miroljubni podlagi in s tega stališča je francoska vlada vedno presojala položaj na vzhodu.

Glede sestanka med angleškim poslanikom in Poincaréjem javlja agencija »Havas« to-le: Poincaré je sprejel včeraj ob 17.45 lorda Hardinga, angleškega poslanika v Parizu, s katerim je imel pogovor, ki je trajal kakih 10 minut. Angleški poslanik ni izročil ministrskemu predsedniku nobene note, ker se itak danes začnejo pogajanja med Lloydom Curzonom in Poincaréjem. Popoldne je bil povabljen k pogajanju italijanski poslanik grof Sforza. Smatra se, da bo jugoslovenski minister vnanjih stvari Ninčič, ki je odpotoval v London, proučen o poteku pogajanj. Zdi se, da se položaj na vzhodu ni mnogo izpremenil.

Slavnostni večer v Par'zu na čast napolitanskim dijakom

PARIZ, 20. Nocoj se je vršil slavnostni sprejem napolitanskih dijakov, ki so obiskali Francijo pod vodstvom cav. Piero Lollija. Slavnosti so se v velikem številu udeležili člani italijanske kolonije, delegacije italijanskih društev v Parizu, reprezentanti pripravljalnega odbora in razna dijaška društva. Sledilo je več pozdravnih in slavnostnih govorov, nakar se je zaključila slavnost s plesom.

Pašić v Parizu

PARIZ, 20. Jugoslovenski ministrski predsednik Pašić je prisel v Marijanskih Lazni v Pariz. Na postaji ga je sprejel jugoslovenski minister za zunanje zadeve Ninčič z osebjem jugoslovenskega poslanstva.

Priprave za vzpostavitev stare rusko-francoske zveze?

Spričo sedanjih dogodkov na Vzhodu, ki so prvič po vojni našli Francijo in Rusijo na isti strani, ni čudno, če se javljajo vesti o pripravah za vzpostavitev stare rusko-francoske zveze. Seveda je treba te vesti vzeti z največjo rezervo, čeravno jih prinaša celo »Temps«, ki jih je prejel iz Berlina. Rusija bi bila baje pripravljena dati Franciji v interesu miru jamstva proti napadu Nemčije, katerih jih Anglija in Francija nista dala. Vest je, resnična ali ne, na vsak način naredila velik vtisek na francosko javnost.

Amerika

Amerika se ne bo udeležila obrambe Carigrada

PARIZ, 20. Iz Washingtona javljajo. V Beli hiši so izjavili, da vlada ne računa z aktivnim posredovanjem Amerike radi dogodkov na Vzhodu, vzlic prisotnosti ameriških ladij. Te ladje so tam za to, da branijo ameriške državljanje. Vlada je dala ameriškim četam ukaz, da se ne smejo udeležiti obrambe Carigrada in ožin.

»Chicago Tribune« piše, da je skupina vplivnih Angležev, nahajajočih se v Carigradu, poslala Lloyd Georgu zanimivo spomenico, v kateri zahteva, naj bo angleško ravnanje napram Turčiji bolj prijateljsko. Dalje izjavljajo Angleži, da je predlagana rešitev za evropsko Turčijo neudejstljiva in da bi povzročila nove spore.

Oni smatrajo, da ima Turčija pravico do vzhodne Tracije in do Drinopolja in predlagajo, da naj se vzhodna Tracija nareadi za avtonomno deželo pod upraviteljstvom Društva narodov. Razen tega zahtevajo, naj se da Bolgarski obljubljeni izhod na Egejsko morje.

Spomenica pravi k sklepu: Ako dardanelski poluotok preneha biti v otomanski posesti, naj pride pod upravo Društva narodov, pri katerem mora biti soudeležena tudi Turčija, ki bi morala jamčiti proti sovražnemu napadu na obal.

Romunska

Rusija pozvala Romunsko na pogajanja za razorožitev in sklenitev sporazuma BUKARESTA, 20. List »Adevarul« javlja, da je Rusija potom Poljske pozvala Romunsko na pogajanja glede razorožitve in določitve stalne pogodbe, s katero naj se preprečijo novi spopadi. Dalje pravi list, da je dala Romunsko dovoljen odgovor, a izjavila je, da ne bo dopuščala nikakih razpravljanj o sedanjih besarabski mej,

Predhodna konferenca odposlancev generalnih štabov držav, ki mejijo z Rusijo, se bo vršila v Varšavi. Romunijo bo zastopal general Petala.

Turčija

Mustafa Kemal zahteva zasedbo Tracije pred rešitvijo dardanelskega vprašanja in odklanja udeležbo na konferenci, katere se ne bo udeležila Rusija.

Kakor javlja »Associated Presse« iz Carigrada, je Mustafa Kemal paša prošil za veznike, naj ga pooblaste, da zasede Tracijo, da reši muslimansko prebivalstvo od grškega jarma. O dardanelskem vprašanju bi se lahko razpravljalo pozneje na konferenci, katere bi se udeležile vse države, ki imajo izhod na Črno morje. Nacionalistiški zastopnik v Carigradu je obvestil angleškega poverjenika, da bi se angorska vlada ne mogla udeležiti konference zaradi dardanelskega vprašanja, katere bi se ne udeležili tudi sovjetska Rusija in Ukrajina, s katerimi je angorska vlada sklenila posebno pogodbo.

»Chicago Tribune« javlja medtem, da Rusija ne bo priznala nobene rešitve dardanelskega vprašanja in nobene porazdelitve ozemlja okoli Črnega morja, ki se

bosta izvršili brez sodelovanja Rusije. Rusija ne bo priznala nobene pogodbe glede držav okoli Črnega morja, sklenjene brez nje.

Medtem se javlja prihod prvih turških konjenikov četr v okolico mesta Rige.

Grčija s svoje strani zanika vesti o izgredih v Traciji in odhodu grške vojske in oblasti. Francoski general Pelles je odpotoval — baje na povabilo Kemal paše, ki ga je prošil za pogovor — v Smirno.

Položaj v Turčiji

PARIZ, 20. Iz Carigrada javljajo, da je požar v Smirni popolnoma udušen. Vest o vzrokih požara si še vedno nasprotujejo. Po vestih, ki jih je dobila francoska vlada od francoskega konzula v Smirni, bi se ne dalo sklepati, da je Turčija kriva požara. Na drugi strani pa govori dovolj jasno dejstvo, da je zgoraj samo evropski del mesta. Po izkušnjah v zadnji vojni bi se tudi ne dalo sklepati, da tvori ravno turška (!) vojska kako častno izjemo.

V Smirno prihajajo vedno novi parniki z živili in zdravili za begunce in izmučeno prebivalstvo. Z italijanskimi parniki se je odpeljalo v Grčijo tudi čez 25.000 Grkov in Armencev, ki niso mogli odpotovati z grškimi parniki.

Obrtno-nadaljevalno šolstvo na Gorškem

(Po »Gospodarskem listu«)

V naših listih smo že večkrat čitali poročila o posameznih obrtno-nadaljevalnih šolah v gorški okolici. Kolikor smo mi poučeni, vemo, da obstajajo take šole v Ajdovščini, Bovecu, Gabrovici, Kanalu, Komnu, Mirnu, Nabrežini, Postojni, Renčah, Sežani, Solkanu in Tolminu. Čipkarske šole za naša dekleta pa so v Cerknem, Čepovanu, Dol. Otlici, Idriji in Velikem Dolu. Ali bi se ne dalo pomnožiti teh obrtnih šol, ki bi dvignile malo obrt in rokodelstvo na našem ozemlju? Furlanski del dežele jih ima mnogo več (z Gorico vred nad 30), da si smo mi v večini.

Naše prebivalstvo je več ali manj obrtno — vsaj v večjih krajih in prav bi bilo, da bi se osnovala obrtno-nadaljevalne šole pri vsaki tro- in večrazredni ljudski šoli na deželi, ki bi oborožile naše male obrtnike in rokodelce s potrebnim strokovnim znanjem. V kmetskih krajih se ustanovljajo vsled delovanja deželne odbora kmetijske nadaljevalne šole, ki tudi dosega svoj namen. Z obrtno-nadaljevalno šolo naj se združijo tudi gospodinjstvi tečaji za ljud. šole odrasle dekleta od 14.—18. leta, kakor se je to v zadnjih letih lehtilo lepo udeležilo v Solkanu. Vse take šole naj so oblikovane. Saj so nam znani slučaj, da so že nad 25-letni mladenici z največjim redom in najlepšim vspehom obiskovali posamezne obrtne šole in dosegli prav lepe napredke.

Urad za pospeševanje male obrti, šolski svet naj pospešuje z vso vmo v celih deželi strokovna javna predavanja vseh obrtnih, rokodelskih in kmetijskih panog, narodnega gospodarstva, slovenske in italijanske književnosti in sploh znanosti, da se dvigne prosveta našega ljudstva.

Koliko več bi znali naši obrtniki in rokodelci, ako bi se pomnožilo obrtno šolstvo, kjer bi se poučevalo po faktičnih potrebah: Obrtno računstvo, spise, kalkulacija, knjigovodstvo, strokovno, geometrijsko risanje, gradivoznanstvo, stavbarstvo, lesna in kovinska tehnologija, tvarišno znanstvo za oblačilne obrti, državno znanstvo, zdravilstvo s praktičnimi vajami itd. Tudi nekotko italijanskega jezika bi se ne branili radi faktičnih potreb.

Res nujno potrebno je, da se pomnoži obrtno šolstvo in to n. pr. v Vrtojbi, St. Andrežu, Črničah (tu naj bi se združile šole Črniče — Batuje — Selo in Gojače v najmanj šestrazrednici), Sv. Križu z Dobravljami, Sempas in okolica, Podgora, Kojsko, Dornberg s Prvačino, Kobard (bolj trgovskega značaja), Sv. Lucija, Cerkno, Divača z okolico itd. Kamor se ozreš, povsod je še polne roke dela.

Vse pouk se da lepo organizovati, kar bi naše ljudskošolsko učiteljstvo tudi razumevalo, ako se mu napravi nekoliko tečajev, kakor se to godi letos za kmetijski pouk na bivši deželni kmetijski šoli. Trgovska in obrtna zbornica s sodelovanjem urada za pospeševanje male obrti bi to lahko uredila. Saj imajo vsi ti faktorji toliko dobre volje, kolikor deželni odbor? Uspehi so lepi, kar nam dokazujejo dosedanje obrtne šole in le vsi na delo v tem smislu! Naš ukaželjni narod jim bo gotovo hvale-

žen. Tudi strokovni pomočniki in mojsterški tečaji bi bili na mestu, kakor se je pričelo s tem delom tik pred svetovno vojno. Pogrešali bi največ le strokovnih učiteljev za risanje, a z marljivim iskanjem bi se gotovo dobili že pri spretnosti in inteligentnejših mojstrih, a dali bi se tudi vzgojiti na primernih tečajih, kakršni so nekaj bili v Trstu in Ljubljani itd.

Le na delo! Ko bodo naši razdrti domovi vzpostavljeni, bodo morali naši zidarji in sploh velika večina rokodelcev s trebuhom za kruhom v tuje kraje — v inozemstvo. Ako pa ne bodo imeli nekoliko več strokovne izobrazbe, bodo njih zaslužki le pičli in ne bodo mogli tekmovali z rokodelci in obrtniki v inozemstvu.

Obrtno-nadaljevalne šole imajo največ osemmesečno učno dobo ter ustvarjajo res vzglednejše in pridnejše mojstre, kar nam dokazujejo Renče za svoje zidarje, Miren in Solkan za svoje tradicionalne lokalne obrti čevljarstva oziroma mizarstva stroke itd. Ti rokodelci so podjetnejši in inteligentnejši, otvarjajo svoje delavnice in prodajalnice širom domovine, iščejo kruha in zaslužka povsod, ter osrečujejo z lepšim dobičkom sebe in svoje.

Obrtno računstvo, kalkulacija in knjigovodstvo vsposobijo rokodelca, da pravilno presoja razne cenike tujih tvevrd in primerja svoje domače izdelke s tujim tržnim blagom, da izkoristi vse trgovske možnosti v svoj napredek.

Strokovno risanje načrtov, osnutkov, krojnih vzorcev itd. ga seznani z vsakim izdelkom njegove stroke in ga dovede po intenzivnem opazovanju do popolne strokovnosti, da more tekom par let izvrševati najpopolnejše zgradbe, moderno pohištvo in zna izgotavljati oblačilne izdelke za najbolj razvijenega gospoda. To je vendar napredek, katerega zapazijo danes že pri našem pridnem remenskem zidarju, solkan-skemu mizarju, v mirenški »Čevljarški zadruzi« itd.

Ako pa danes razmišljamo razliko med posameznimi pripadniki stavbenih ali pa oblačilnih obrtnikov, najdemo takoj na prvi pogled one, ki so obiskovali obrtno šolo in strokovne tečaje z dobrim vspehom in one, ki mislijo, da vse znajo, ako delajo tako kakor njih prvi neuki mojster pred pol stoletjem.

Strokovna izobrazba je danes silna moč v trgovskem in obrtnem svetu, katere se sploh ne sme več podcenjevati.

Vsled tega priporočamo vsem našim inteligentnejšim obrtnikom, rokodelcem in trgovcem ter tudi zadruham, naj delajo z vso silo za popolnejši razvoj obrtnega šolstva in naj svoj naraščaj temeljito vzgajajo po tu začetnih principih, ker kruh služiti bode od dneva do dneva bolj težko in bolj bridko. Vsled tega pa le nad strokovno izobrazbo, ker so konkurenčni boji v obrti, rokodelstvu in industriji vsak dan neznosni. Le poglobitev v strokovni izobrazbi daje bodočnost našemu malemu obrtniku in rokodelcu. Ta poglobitev nam pa tudi silno podpre naše združništvo, na katerem bo prej ali slej osnovano vse naše narodno gospodarstvo. Gibajmo se!

Živi je bilo v tesni zvezi z vsemi vojnami, ki jih je vodila Italija (Pijemonti) proti Avstriji. Že ob času Napoleona vojna (l. 1798) je bila v Rimu proglašena rimska republika in papež Pij VII. je moral zbežati. L. 1800 se je zopet povrnil v Rim, toda kmalu so nastala s francosko novo navzkrižja in Napoleon je ukazal papeža vjeti in ga spraviti na francosko (1808). Cerkvena država je bila s tem uničena. Ko pa je Napoleon zapustila vojna sreča, se je papež (1814) zopet povrnil v Rim in dunajski kongres je cerkveno državo zopet vzpostavil.

V državi pa so se pojavljali leto za leto pusti in vstaje, ki so jih netile tajne francoske organizacije (Carbonari). Vsled tega se je moral oslanjati na pomoč drugih držav, predvsem Avstrije in Francije. L. 1848. je dal papež Pij IX. cerkveni državi prvo ustavo in pod vplivom močnega narodnega gibanja je poslal pomoč Pijemontem proti Avstriji. Toda papeže čete so bile popolnoma poražene in so se morale predati. Vsled tega, je papež Pij IX. sklenil, da se za italijanske zadeve ne bo več brigal. Ta nova politika je izzvala med prebivalstvom veliko nevoljo in že proti koncu leta 1848. je izbruhnila nova vstaja, vtedaj katere moral papež zbežati iz Rima (v Gasto). V začetku l. 1849. je bila zopet proglašena rimska republika. Namen te republikanske vlade je bil pomagati Sardiniji v njeni novi vojni proti Avstriji. V bitki pri Novati pa je Avstrija zmazala. Medtem je bil papež že poklican na no-

moč druge države, predvsem Francijo, ki je poslala svoje čete proti Rimu. Rimljani so imenovali poseben triumvirat pod predsedstvom Mazzinija, a vojaška bramba mesta je bila poverjena Garibaldiju. Francozi so oblegali mesto in ga zavzeli, medtem ko so Avstriji dutili revolucijo po drugih krajih cerkvene države. V aprilu l. 1850 se je papež Pij IX. zopet povrnil v Rim in je dal strogo kaznovati vse udeležnike revolucije. Ko je l. 1859. izbruhnila nova vojna med Sardinijo in Avstrijo, Italiji je pomagala tudi Francija pod Napoleonom III., a papež je bil nevtralen. Vsled zmage nad Avstrijo se je začelo v papeževi državi zopet vrenje. Nekatere pokrajine so se uprle proti papeževi vladi in so proglasile Viktorija Emanuela za diktatorja. Nato so vdrle italijanske čete (1860) na ozemlje cerkvene države in premagale papeževe čete v več bitkah. Zavzeto ozemlje je bilo anektirano, tako da je ostalo papežu samo ozemlje takojenovanega »Patrimonium Petri« (dediščina sv. Petra), t. j. Rim z najbližjo okolico. Medtem je bil Garibaldi zavzel tudi otok Sicilijo, tako da je bila južna in srednja Italija ujedinjena. Narodna stranka v Italiji pa je zahtevala, da mora postati Rim glavno mesto države in Garibaldi je poskušal s svojimi prostovoljci na svojo roko pohod proti Rimu. Toda druge države, predvsem Francija, so odločno zahtevale, da mora Rim ostati papežu, vsled česar je bila uradna Italija prisiljena nastopiti proti Garibaldiju, ki je bil pri Aspromonte (l. 1862) napaden, premagani in vjet. Glavno mesto Italije je postalo tedaj Firenca (Firenza), a s Francijo je bila sklenjena pogodba, v kateri se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. Dne 11. septembra se je Italija obvezala, da bo spoštovala cerkveno državo, a Francija da umakne iz nje svoje čete. Cim so francoske čete bile odšle, se je Garibaldi zopet pripravil za pohod proti cerkveni državi. L. 1867. je vdril na papeževo ozemlje, toda pri Mentani se je s francosko pomočjo premagal, vjet in razorožen. Tako se je papeževa vlada držala le po zaslugi podpore s strani Francije. Ta podpora pa je prenehala, ko je bila Francija v francosko-nemški vojni (1870/71) popolnoma poražena. Francoske čete so morale zapustiti cerkveno državo in italijanska vlada je ta položaj izkoristila in ukazala svojim četam, naj zasedejo Rim. D

[0-50 ha gozda]. Obilica vodnih sil in predmaga je vplivala ugodno na izrabo lesnih izdelkov in v kratkem se je razvila lesna industrija, ter zavzela tudi v Sloveniji, kakor v Jugoslaviji sploh prvo mesto. Kako močno je lesna industrija razvila vidimo iz statistike l. 1920, ki navaja za Slovenijo 100 parnih in 1844 vodnih žag s 3943 navadnimi in 1022 cirkularnimi žagami oziroma rezili. Največji del teh žag odpade na pol. okr. Slovenjgriade (516) nadalje po vrsti Maribor (202), Kranj (181), Konjice (179), Celje (159) itd. Žag za električnim pogonom je še malo, gotovo pa bodo povsod, kjer je cena elektr. sila, izpodrinile predvsem parne žage, zaenkrat posebno na Štajerskem in Gorenjskem.

Les, ki prihaja v poštev za industrijo je predvsem mehke les iglastega drevja, ker se lažje predela. V Sloveniji je v porabi za industrijo 1/3 mehkega in 2/3 trdega lesa (predvsem parkete in sodarstvo), dočim je pri vporabi lesa kot kurivo glavni del 3/4 trdega lesa in 1/4 mehkega. Natančno določiti, koliko lesa se v Sloveniji letno predela, je težko, — posebno vsled zelo razširjene domače najrazličnejše lesne obrti — vendar se po dosti točnih kalkulacijah smatra poraba in predelava lesa v letu 1920. za Slovenijo sledečo:

tehniški les	kurivo	
173.960	728.080	trd les
860.120	275.646	meh. les
1.034.080 m ³	1.003.700	Skupaj prost. metr.

K temu pride še izvoz, ki je znašal pred vojno letno ca. 750.000 m³. Po statistiki lesnega odseka Zveze slov. industrijev so leta 1920. v tem odseku združeni izvažalci, izvozili okoli 440.000 m³ lesa. Vendar so tukaj zastopana samo nekatera večja podjetja in iz izdaleka nam ta statistika ne kaže faktične visokine izvoza iz Slovenije.

Privatnih podjetij, ki se v Sloveniji bavijo z sekanjem in žaganjem lesa, je nekaj sto več okoli 20 delniških družb. Približno isto število se bavi z nadaljnjo predelavo lesa. Predalec bi si, ako bi hoteli vse naštevati; v glavnem naj bodo omenjena podjetja »Sava«, »Croatia«, »Impex«, »Gospodarska zveza«, »Ilirija« v Ljubljani, »Sever«, »Jug«, »Drava« v Mariboru, »Savinje«, »Prva jugoslov. lesna industrija« v Celju, »Kokra« v Kranju, »Vel. Gora« v Ribnici itd. Število delavcev pri tej takozvani surovi lesni industriji: je okoli 800 strokovnih del., okoli 3000 drvarjev in nav. delavcev, in okoli 200 uradnikov.

V enaki meri kakor se je razvijala surova lesna industrija se je razvijala tudi predelava lesa v nadaljnje svrhe, takozvana konfekcijsko-lesna in kemično-lesna industrija. Vendar imamo tukaj opraviti vse bolj z močno razširjeno veleobrtjo kakor z industrij. Med konfekcijsko lesno tvrdke spadajo predvsem vse tvornice pohištva, ki jih je v Sloveniji okoli 30 večjih in manjših. Bavijo se z izdelovanjem vseh vrst pohištva, od najenostavnejšega do najkvalitetnejšega. V Ljubljani sami in okoli nje imamo več teh podjetij, od katerih so nekatera že precej stara. Omembe vredna so podjetja l. Naglas, kjer je specializirana za oprema hotelov, restavracij, bureau-ov, ladij etc., nadalje J. Mathian (Ljubljana) predvsem izdelava luksuznega pohištva, Kregar Andr. (Ljubljana) dnevno do 10 spanih in jedilnih sob etc., etc. Dobro prepevajo razne mizarske zadruge od katerih imamo dve večji na Viču pri Ljubljani, eno v Mariboru etc. Pohištvene tvrdke so nadalje Pototschnig v Mariboru (podružnica v Trstu). Lesna in kovinska zadruga v Strnišču (predkoma begunci iz Solikana). »Zadružna tovarna« pri Ptujki ki ima 50 članov Primorcev (veščinih beguncev iz Solikana). »Zadružna tovarna« v delavnice pohištva v Mariboru, tvrdka »Drava« v Mariboru (dnevno 150 stolov, fotelje-ov, divanov, obešal za obleke itd.), nadalje Remec & Comp. Kamnik ki izdeluje specialne stole za gostilne, brivce, zdravilnice, obešala za obleke itd. Vse omenjene in še druge tvrdke in tvornice zaposlujejo okoli 1500 nav. in specialnih delavcev in razpolagajo deloma z najmodernejšimi stroji za lesorez. Produkti, predvsem pohištvo, krijejo domačo potrebo in potrebo ostalih delov države v kolikor ni krita po drugih pokrajinah, čimdalje bolj pa izvažajo v bližnje balkanske države, v Levant, Egipt in deloma v Italijo.

Drugo mesto v lesni industriji zavzemajo tvornice vozov, ki jih je v Sloveniji okoli 10. Pečajo se z izdelovanjem — ali celih vozov, kočij, avtomobilskih karoserij, dvokolnic, »karijol« itd. ali z izdelavo posameznih delov vozov, ki jih oddajajo nato večjim podjetjem svoje vrste. V prvo vrsto spada tvornica Petra Keršiča v Ljubljani (Slov. grad. dr. z. o. z. v Ljubljani) z letno produkcijo 200 kočij, 400 težkih voz, 20 avtomob. karoserij in 20 voz za prevažanje pohištva (transporterov).

Ker je Slovenija bogata na hrastovim in bukovem lesu, sploh na trdem lesu, razvila se je tudi fabrikacija parketov, ki zavzema v Sloveniji relativno odličnejše mesto kakor v drugih pokrajinah Jugoslavije. Podjetij te vrste je 5 ali 6, med prvimi Iv. Šiška z letno produkcijo 75.000 parketov in do 300 vagonov rezanega lesa.

Dve tvornici se pečata predvsem z izdelovanjem meril, posebnih lesnih meril. Glavnejša izmed teh je »Lavrentij in Comp.« (Ljubljana), ki je največje podjetje te vrste v Jugoslaviji sploh. Tovarna je opremljena z 104 modernimi stroji, ima svojo mehanično delavnico in svojo kemični laboratorij za dobivanje finih lakov in firnežev, ima torej vse v lastni reži, kar mnogo koristi k prospanju podjetja.

Ta tvornica in tudi še sledeče spadajo pravzaprav med drobno lesno industrijo. Tipični primeri so tvornice lesnih kopit, lesenih pet za visoke ženske čevlje, lesenih žebeljev za čevlje itd. Za lesena kopita in lesene pete ima Slovenija 3 tvornice z letno produkcijo do 600.000 parov lesnih kopit in približno polovico lesenih pet in podpetnikov. Glavna teh tvornic je v Luki pri Žumzu, in pa tvornica bratov Winkler pri Sevnici. V Brodu pod Šmarno goro izdeluje »tvornica klincev za čevlje« do 300.000 kg žebeljev letno, druga manjša tvornica v Trzinu do 36.000 kg žebeljev letno.

Razven omenjenih tvornic imamo še cele vrste drugih podjetij, ki se bavijo z najrazličnejšimi lesnimi proizvodi. 4 ali 5 tvornic izdeluje lesene kovčge, zaboje za eksport jaja, sadja, itd.; nekaj tvornic izdeluje velikanske množine lesene volne, ki jo rabimo pri embalaži jaja za eksport en gros — nadalje izdeluje osem tvornic najrazličnejše sode od takih ki vsebujejo 50.000 l do najmanjših sodov in sodčkov za vino, pivo, sadje, zelje, repo, ribje konzerve, barve, mast, cement itd. itd. Sodarstvo samo zaposluje v Sloveniji okoli 1200 delavcev in uspešno konkurira z inozemstvom.

Lesni proizvodi, kojih izdelava je močno razširjena, a pravzaprav ne spada več v industrijo, ampak v domačo obrt, so predvsem košare, rešeta, metle, krtače, zobotrebci, žimnata sita itd. itd. Mnogi izdelki krijejo domačo potrebo, nekateri (žimnata sita) se izvažajo v tujino. Dočim so do pred kratkim te proizvode domači obrtniki (domača obrt rešet, in sličnih izdelkov je koncentrirana predvsem okoli Ortenke, Sodrčice, Kamnika, Ribnice in Strazišča), sami raznosili po deželi in prodali, so sedaj osnovali svoje zadruge (n. pr. »Sitarica« in »Zimarska zadruga« v Strazišču pri Kranju, ki obsega 140 družin), ki imajo svoja skladišča in svoje prodajalne, da zamorejo uspešno razpečavati blago.

V lesni industriji Slovenije zavzema važno mesto tudi kemična predelava lesa, dasi se niti izdelava ni razvila tako močno, kakor bi bilo pričakovati vsled bogastva dežele na lesu. Kemična predelava lesa v Sloveniji se omejuje na predelavo v papir in lepenko, predelavo v strojila, žaganje lesnega oglja in impregniranje lesa.

Tvornice papirja je v Sloveniji pet in sicer združene tri Vevče-Goričane-Medvede, nadalje brajce Piatnik v Radečah pri Zid. Mostu in tvornica za papir v Zreču na Štajerskem. Skupna kapaciteta teh tvornic je ca. 2900 vagonov najrazličnejšega papirja letno. Tvornice za lepenko, od navadne do najfinije bele, je šest (Sladki vrh — Maribor, Ceršak, Trzin, Mislinje (dve)), z letno kapaciteto do 1000 vagonov letno. Tvornice za strojila in česlovine ima Slovenija štiri (Polzela, Majšperk, Ljubljana, Kranj) ki pridelajo skupaj z velikimi strojarskimi in usnjarskimi tvrdkami (Wošnjak-Pollak-Judus-Potoschnig-Lavrič) letno okoli 950 vagonov tanina, od česar odpade nekaj nad 1/4 pridelka na usnjarske tvrdke, ki večinoma vse same porabijo pri strojenju kože. Štiri prve tovarne zaposlujejo okoli 400 delavcev.

Tovarni za impregniranje lesa sta dve. Pečata se predvsem z impregniranjem brzojav in telefonskih drogov, železnih pragov itd. Tvrdka za proizvajanje lesnega oglja je samo ena večja in sicer v Vuhredu ob Dravi. Letna kapaciteta do 250 vagonov, dočim je skupna kapaciteta Slovenije do 700 vagonov letno.

Ob zaključku tega pregleda slov. lesne industrije naj bo omenjena še tvrdka Jelac in Co. Ljubljana, ki uvaža surovo probovino in izdeluje letno do 20 vagonov vseh vrst zamaškov.

Dasiravno zavzema lesna industrija v Sloveniji prvo in odlično mesto med vsemi panogami industrije, vendar ni dvoma, da se bo še zelo močno razvila tako mehanična lesna industrija, kakor kemično lesna industrija, posebno pa poslednja. Bojevati se je imela lesna industrija poprej v veliki meri z inozemsko konkurenco — posebno kar se tiče predelane lesa, bodisi mehaničnim ali kem. potom. Dandanes se vedno bolj osvojuje ker je zaščiten vsaj deloma pred inozemsko konkurenco.

Dandanes zaposluje lesna industrija v Sloveniji okoli 9-10.000 delavcev bodisi strokovnih ali navadnih število zaposlenih delavcev narašča in industrija se močno razvija, kar je videl vsak kdor je obiskal prvi in letos drugi ljubljanski velesejem.

Vesti z Goriškega

Iz gorene Vipavske. — Po preteku enega dolgega leta so nas končno vendar le zopet enkrat vabili lepki in časopisne novice v Šturje pri Ajdovščini k prireditvi tamkajšnjega Slov. izobraževalnega društva. — Menili smo že, da je bila lanska prireditev tega društva, posebno pa nastop vrliga pevkega in tamburaškega zbora s proizvajanjem »Jamske Ivanke« le čarokrasen sen, le kratka osamljena vizija, ki jo je bilo nam takratnim udeležni-

kom dano le enkrat videti in slišati, predno zapustimo to ubogo vulkanično zemljo. Saj so nam svetovni geologi za pretečni mesec prerokovali in napisali svoj »Mane, tekel, fares.« pod razvalinami južnozpadne Evrope.

Dasi je v nedeljo dne 3. t. m. skoro ves dopoldan in tudi večina dopoldan nepriprave. Pred dokaj okusno prirejenim in okinanim odrom sem našel lepo število soudeležnikov izza lanske prireditve, po večini domačinov Šturcev in Ajdovcev, kar znači, da je lanska prireditev ostala vsem še v prav živem spominu in da so tudi od današnje prireditve (dasiravno pod razpetimi dežniki) pričakovali nekaj boljšega, dovršenjega od onega, kar po drugih podeželskih odrih dosedaj zamaškom, pač pa po vsej pravici pričakujemo. Odkriti moram priznati, da tudi letošnja prireditev ni v ničemer zaostala za lanko pa najsibo v nastopu ali pa v preciznosti izvajanja posameznih točk; zdelo se nam je celo, da je kazala mnogo napredka, posebno kar se tiče igre. Igra burka-enodejanka »V posredovalnici« je bila podana zelo dobro, posebno če vpoštevamo, da smo skoro vse igralke, ki so nastopale, šele prvič videli na odru; nekatere so nas s svojim majstrskim in sigurnim nastopom naravnost presenečile in bi bile sposobne nastopiti tudi na boljnih odrih. (Kakor Ajdovščina itd. — Ali ne bi lahko Šturje in Ajdovščina pri taki obliči dramatičnih in pevskih moči enotno ali vsaj sporazumno postopali na kulturnem polju? Kaj vse se bi lahko dalo doseči!)

Radi precej močne burje niso pevske točke dosegle onega učinka, ki bi ga gotovo bile pri tistem vremenu; bile pa so skozinsko točno in z res pravim umevanjem proizvajane. Najbolj so dopadle: Schwabov: Večer na morju; Vipavi (skladba g. pevovodje); Grumov: Venček narodnih in Lajovicjev: Medved z medom; pri zadnji je bil sicer poslednji decrescendo premalo enoten, vsled tega neizrazit, kar bi pa bila menda edina hiba te težke pesmi. Več pa od pevskega zbora, ki sestoji skoro izključno le iz delavcev in delavk, v kratki dobi njegovega nekaj nad dveletnega obstoja prav gotovo ne moremo zahtevati. V zelo dobro razpoloženje nas je spravil kuplet, »Župan«, ki je bil nad vse pričakovano dobro izvajan. Manj se mi je dopadel šaljivi pozdravni govor: poznalo se je, da se govornik nima časa pečati s slovnico. (Društva naj posebno na zimo gojijo pridno govorniške vaj!) V ostalem pa sta bila njegov nastop in krepost glasú zelo na mestu.

V prvi vrsti gre seveda hvala za dobro uspešno prireditev gg. pevovodji in režiserju in jima moramo le častitati na uspehu. Vam, pevci, pevke in igralke pa ključemo: le tako korajžno in neustrašeno naprej ter kaj kmalu nasvidenje! Morebiti se prih. leto vidimo pri skupnem nastopu Šturcev in Ajdovcev, dasiravno pravijo, da je brezglava mirovna konferenca tudi vmesni republiki med Ajdovščino in Šturjimi določila dokaj večjo dolžino od zahoda proti vzhodu, baje da neki meri celih 89 km in nekaj nad 600 m. — Udeležencem.

Poldnevni tatovi. Kako naj jih sicer imenujemo. So to namreč prav posebna vrsta tatov, ki jim nič ne služi v svoje namene, ampak si izberejo za to dan, in sicer uno, ko je najbolj svetlo, je življenje na ulicah najživljajše. To so predzadnji tatovi in v svoji obrti tako izločeni, da se jim moramo kar čuditi. Tu gre gotovo za celo družbo tatov in naloga naše policije je, da je čimprej izsledijo, kar pa z ozirom na to, da je naša policija po svoji prefriganosti daleč za tatovi, precej težko. — Pred par dnevi so okradli znanega trgovca s steklenino in porcelanom v Gosposki ulici v Gorici, g. Antona Korena. In sicer ob najlepši opoldanski uri. Bila je ena ura popoldne, ko je gospa Koren zaklenila glavna in tudi stranska vrata svoje prodajalne in se za 40 minut oddaljila v prvo nadstropje h kosilu. Med tem pa so prišli tatovi, odprli stranska vrata v prodajalno z vatrhi, stopili v prostore in se lotili umevno najprej blaginje. Tudi zdaj jim je bila sreča dokaj mila. Dobili so v neki skrinji lepo vsoto 3000 ltr., s katerimi so se morali zadovoljiti in se odditi. Gospa je zapazila tatvino, ko jo se je vrnila v prodajalno, in je naznanila zadevo orožnikom, ki so storičeno na sledu. — Poleg tega pa moramo zadnje dni konstatirati še celo serijo tatov. Obiskali so okoli 4. ure popoldne stanovanje inženirja Deperisa in mu odnesli zlato uro, zlato veržico, zlato zapestnico in kovčeg, v skupni vrednosti 1500 ltr. — Blazič Jožef iz Mirna, star 22 let, je prišel v Gorico po opravkih na sodnijo in pustil dvokolo v veži. Ko se je vrnil, mu je izginilo. Škoda ima 700 ltr. Moral je iti pet domov v Miren. — Iz barake kjer stanujeta Konal Jožef in Čej Ljotje, je bilo ukradenih prvemu 100 ltr., drugemu pa srebrna ura z veržico, O tatovih ni sledu.

Ko sta prišla detektiv in pristav, se je obrnil Gnezda najprej k prvemu rekoč: »Sledite maserju. Jaz mislim, da bo najprej preudaril, potem pa takoj odšel k Hojniku. Danes nima časa, da bi se poslužil med njima navadne občevalne poti; zato pojde naravnost k njemu. Pazite, koliko časa ostane pri njem, kakšen in kako bo prišel od njega ter kam pojde potlej. Potem pa pridite zopet hitro sem!«

Valnik je odšel. »In kaj bo potlej?« je vprašal pristav. »Vse pojde in se izvrši tako, kot sem določil. Jezek je sedaj vržen iz svojega raja. Kot imetelj oporoke, je imel Hojnika v svojih krempljih. Najprej je kanil izsiliti iz njega prav čedno vsotico. Potem pa, ko je trgovec postal glavni dedič tudi brez oporoke, je njegovo jamstvo premožno izgubilo na svoji vrednosti. On si mora zdaj prizadevati, da prodaja ukradeni oporočno Hojniku še preden ta izve, da se je našla druga, tozadevna listina. Časa ima le do jutri dopoldne; do tedaj bo torej izkušal izsiliti čim večjo vsoto. Hojniku bo kaj na tvezel, da mora iz katere, nabitosti urokta,

Šturje pri Ajdovščini v »Kraljestvu Palčkova«. Z močnim poletom so se povzpeli v osrednje vse vipavske doline. S popolnoma novim sporedom sta stopila na oder dne 3. septembra naš močnejši pevski zbor ter na novo sestavljeni ženski pevski zbor, 32 pevki! Med drugim je doživela Lebanova kompozicija »Vipavi« svojo premiero. Svilkaričeve »Koroške narodne« pa so nam milotožno poklekale v spomin usodno žoligoro koroškega plebiscita od dne 10. 10. 1920. — Takoj drugo nedeljo (10. sept.) pa se je uprizorilo med nami nekaj, česar ni Šturci ne bomo zabili, dokler bomo živeli: »V kraljestvu Palčkova«.

Uprižoriti to slavno in pristno našo mladinsko igro, bolje rečeno prvo našo opereto, s katero se je ovekovečil naš mali narod na polju pravilnih oper v svetovni muzični zgodovini, — uprižoriti jo v kmetski vasi, to je prepogumni načet, smela misel. Saj je treba naučiti naš manj kot 35 sedem do osemletnih dečkov in deklic težke deklamacije, živahnega petja, viharnega kretanja, kompliciranega plesnega gibanja, in to posamič in v različnih zborkih in skupinah. In koliko je treba kostumov, lasulj, brad! Pa z neumornim trudom, neizmernim potrpežljivim in z združenimi močmi se je vse doseglo. Seveda je treba tudi gledališkega talenta, muzikalne naobrazbe in pevsklega posluha in glasu. Pa hvala Bogu pri nas v Šturjah se najde vse. Ponosni smo na naš šolski zbor, na voditeljico gospo Bianki, na učiteljico gospodično Derinko Jamšek in — last non least — na našega župnika gospoda Alberta Lebana, ki je učitelj petja, da ga ni.

Sedaj pa še nekaj o uprizoritvi sami. Na prostornem Cermeljovem dvorišču postavijo marljivi člani pevskega zbora oder, upeljejo električno razsvetljavo. Domači tamburaški zbor »Danica« konča svojo urnoseno uvodnico. Zaveza se dvigne. V gozdu dremlejo Palčki. Takoj mahni in ljubčkan! Nepozabljivo ganljivo prizor! Občinstvo paf. In potem se začne na odru med palčki gibanje, skakanje, kolo, petje, vriskanje, smeh, jok, naganjanje, presenečevanje, razočarovanje. Vse vprek: Vile, kralj, kraljica, škrti, čedež za čudežem skoz vse tri prizore in vse v najlepših skupinah in petstrovih barvah. Človeku prav dobro de, da se odmakne za dve urici s tega pustega in greda sveta tja v kraljestvo bajk in pravljic, v deželo nežne basni in otroške nedolžnosti.

Palmo pa je odnesla še ne osemletna Micika Skvarč kot — norček. To malo punče je naravnost gledališki talent. Vso igro v mezinu in nagačju kot pomladanska burja. Vrlo nas je očaravala tudi Zorica Zejn kot prva vila. Ta njen spretnosigurni nastop, vsebujoč v sebi ponosnost in nežnost ob enem! Vrlo so se sukale tudi Ivanka Zejn in njena sestra Tončka. Bucev smeh in večkratni splošen aplavz je znal vzbujati tudi Mihalčka Kete, ki je v vlogi vrtarja poživljala igro vedno znova. Vseh malih igralk in igralcev se ne moremo posebej imenovati. Žadostuje naj jim, da smo jim vsi hvaležni za izvanredno nežni in sveži užitek, katerega so nam podali.

Na splošno zahtevno se bo ta krasna mladinska igra ponovila v nedeljo, dne 1. oktobra, ob 4. uri popoldne v gledališki dvorani v Ajdovščini, kjer bodo pa bučni efekti prišli še bolj do velfave. Prijateljem naših malčkov obisk toplo priporočamo. Za naše izobraženstvo pa je sploh častna narodna dolžnost, da se seznanijo s to najlepšo našo opereto, tembolj, ker je ta biser naše gledališke literature zrasel na naših tleh, na Primorskem. Gospod učitelj Ribičič je spenil besedilo, gospod Grbec pa ga je tako srečno uglasbil. Dosedaj so uprizorili »V kraljestvu Palčkova« v Trstu, Ljubljani, Idriji in — v Šturjah. — Naj ostanejo naše Šturje še zanaprej v taki slavni družbi!

FRAN:

S poti v Ljubljano

(Film vrtov).

Trst... Cas kislih kumaric je ven, kopalna sezija je pri kraju, to samo vzdruže mori le še laške liste, ki močje o Krnu kot grob, a se koplejo v dolgih poročilih o velesejmu, ki ni napaden — kajpa da ne, a za Trst bi moral biti boljši. Sam dež in zopet čas, čas zgodnje jeseni z vsemi svojimi znaki. Tu pa tam malo burje. Prav malo še. Človeku se hoče ven, ven, kamorkoli. Kupil sem vstopnico za ljubljanski velesejem. Stopil sem na delegacijo, kjer so mi dali vizum. Na kolodvoru sem kupil listek za pomočni brzoval, o katerem se mi je zdelo, da se najhitreje vozi in vstopil sem v prvi voz, ki sem ga videl s tretjim razredom.

Neki gospod je bil v kupeju. Pogledal me je od nog do glave, kot da ima kaj povedati. Nič mi ni povedal. Menil sem, da je morda Slovenec, lahko pa tudi Nemec. Vzel sem v roko »Novo prečo«, če je Nemec in mu je do govora, bo znil. Vzel sem »Piccolo«, če je morda Italijan. Ni znil, le gledal je. Vzel sem Govekarjev roman »Svitanje«, ki ga berem, kadar mi hoče biti dolg čas; zopet ni znil. Ali je zamorec, ali pa mi nima ničesar povedati.

Pogledal sem se v branje romana. Roman je čisto Govekarjev, roman človeka, ki poleg stotin dnevnih opravkov tudi piše. Ne kot Tavčar, Tavčarja čislam zelo. »Svitanje« pa nima osrednjega dejanja, problema, okoli katerega bi se vrtele vse druge. Posamezni dogodki so nanizani drugi poleg drugega. Če je hotel orisati dobo, ni potrebnih plastike v tem orisu. Značilno je, da so vsi Avstrijci nesimpatični, roparski, lačni, sestradani, prihajajoči

Francozi pa lepi, brhki, siti, lepo oblečeni, prijazni itd. Francozi govorijo liberalno, Valentin Vodnik govori literarno, kmetje govorijo tudi literarno, zato je roman kot tak do dna literarni, kljub lepi ideji, ki jo je hotel pisatelj povdariti in tu pa tam zasoliti s kritiko in drugimi ocirkir.

V kupé sta vstopila še dva gospoda. Prva beseda je bila nemška. Trda. Druga beseda je bila mažarska. Tekoča. Gospod, ki je prvi sedel v kupeju, se je zgani. Razočalo se je, da je »mažar-ember«. Vsi trije trgovci. Dva iz Budimpešte, tretji iz Subotice, tedaj Jugoslovčan. Stopil sem bil v vagon, namenjen za v Budimpešte. Nič ne de, saj je Ljubljana precej kot glavno mažarsko mesto. Vstopil je še četrti, Zagrebčan. Spoznal sem, da razume mažarsčino. Vtaknil se je namreč v nemškem jeziku v njih pogovor. »Da ljudstvo v Jugoslaviji zabavlja, niso gospodarski vzroki.« — »Zakaj ne?« je vprašal Mažar iz Budimpešte. — »Ker se godi ljudstvu boljše kot se je godilo preje in kot se godi drugje.« — »Čemu pa je nezadovoljno?« — »To so politični vzroki. Ni pa nezadovoljno z državo, ki jo hoče imeti, ampak z načinom vladanja. Sicer pa je to povsodi.« — »To je res; toda po mojem mnenju Jugoslavija ne more obstojati.« — »Po Vaši želji, recite. Saj se vidi, kdo more obstajati kdo ne. Le poglejte Avstrijo, je dejal Zagrebčan. Mažar iz Subotice pa: »Zakaj je anektirala nas Mažare?« — »Če je v neki vasi en sam Mažar, vsi drugi pa Jugoslovani, bi te vasi ne smeli anektirati.« — »Ampak, ona nas zatira, prej tega ni bilo. Mažari niso nikoli zatirali.« Bum! Splošen smeh. Še oni iz Subotice se je smejal ne vedé zakaj. »Vse države zatirajo,« se je oglasil zopet eden. »Poglejte, Slovenecem v Trstu so zažgali Balkan, kjer so se shajali.« — »Aaa, sta se začudila onadva.« — »Kdo je zažgal?« — »Fašisti,« se je glasilo pojasnilo. »Pa bo država plačala?« — »Nič an bo plačala.« Nekaj trenutkov molka. Nato se govski pogovor, potem dremanje, zopet trgovski pogovor in dremanje do Postojne. Tam kovanje listkov do Ljubljane in drugam. Podčasi. No, vlak čaka in zamuda nič ne de. Potniki čakajo uradnika, Dunaj čaka potnike. Saj na svetu se sploh nobena stvar ne muči. To pogosto tudi pri naših železnih obdobjih.

Spim... Ljubljana; nekaj potnikov vstopi mokri so od vlage. Stopil sem na peron. Ena ura. Vlak ima eno uro zamude. Nič ne de. Ljubljana je stala še vedno na mestu. Dež je padal. Ulice so bile temne. Načlo v hotel. »Prosim, ali imate kako sobo?« — »Nič več, vse zasedeno.« — »Niti z dvema posteljnima ne?« vpraša nekdo za menoj. — »Niti s štirimi posteljami ne, gospod,« je dejal vratar. Pa gremo drugam. Isto. Vseh hotelov se ne spleča obletati. Grem v kavarno Evropo. Ta je od prta vse noč. Sedem za mizo, naročim kavno in prenočim zastoj.

Kavarna je polna. Ljubljane je postal tisto dni velikomestčan. Dovoljeno mu je krolati vso noč. To prikljo je dobro izbrat. Pijejo vino več kot kavo. Glasni so in dovipni. Najglasnejši so Zagrebčani. Za mojim hrbtom jih je celo omizje. Vse ženske nadlegujejo s pogledi in z besedami. Titi mešetarjev. Seveda ne vedo, da je Ljubljana na zunaj silno spodobna in si le zokrože, se družbe privoščijo kaj krepkejšega. To pa ni za javnost. Zato Zagrebčani niso imeli uspeha. Videl pa sem tale prizor:

Mlada dama in častnik sedita pri sosednji mizi. Oba kadita cigarete in se pogovarjata. Častnik se za hip odstrani. Eden Zagrebčnov se dvigne, stopi k dami in ji vzame cigareto iz rok, dene jo v usta in gre po kavaru. Častnik se vrne, dama mu pove slučaj. Zagrebčan je moral s poklonom vrniti cigareto. Osramočen je bil, drugega se ni zgodilo. Ilustracija telj ljudi!

Velesejem... Ne bom pisal strokovnjaškega poročila, ker bi mu nič ne verjel. Povem samo do mi je ugajal. Bolj kot tržaški. To ne zato, ker sem »narodnjak«, ali ker je bil na ravni, ali ker so paviljoni v jugoslovanskih barvah pisani, ampak, ker je lepo urejen in mnogovrstnejši. Tudi je mnogo večji kot lausko leto. Cela pisana naselbina, lepa, zelo lepa, kavarna, bari, karkoli hočeš, Ljubljana se je v večernih urah pridno poslužila velesejmovih gostiln, ki imajo sicer najdražja vina, a so tudi najdalje odprte. Tudi kitajski bar dobi, turško kavarno, ruski, bar itd. Ljudstva veliko, skozi paviljone se težko prerineš, raje bi včasí šel nazaj kot naprej.

Poleg velesejma stoji cirkus. Baje sta imela zelo velik obisk. Če hočeš na vrtikah, ti je postreženo, tudi zibajoči čolni so na razpolago, strešaji se lahko učiš in fotografirati se lahko daš v desetih minutah. Sploh je dal velesejem sicer mrtvi ljubljani precej živo sliko. Polno ljudi na ulicah, polno ljudi na razstavah. Ah, da, razstave. Ena s sejmom združena je v obrtni soli. Zgodovinska umetniška razstava do moderne. Šaj sploh nismo vedeči, da imamo kaj Ljubljancev ki hiti gledati. Ze mora biti kaj posebnega, si misli, če je združeno z velesejmom. »Sami svetniki!« je vzkliknil nekdo, moderen po svojih lahah in »miselnosti«. Pa zakaj niso tedaj slikali Vener? Moj Log! »Vendar to lažje razumem kot aazo moderno,« je vzkliknil gospod v fraku. »O jej, je vzkliknila dama, Langus je pa fejt malal!«

Šturje in izstrigel nekoliko besedi in pismen ter jih prilpil na bel listek. Podal mi je papir.

»Kaj je to?« je vprašal.

Cital sem: »Z velikanskimi žrtvami preskrbel novce. Ne sicer prav veliko, kolikor ste zahtevali, pa se že kako pogodiva. Pričakujem vas ob deseti pri »lepem razgledu«. Prinesite s seboj, zakaj le proti zameni enega z drugim.«

Moj prijatelj je vzel zavitek in je vtaknil listek vanj.

»Naslov ni potreben, izdal bi nas lahko,« je dodal. — »Tomaž, malo pred devalo uro oddajta ta list kakemu otroku, ali pa kateri drugi pripravnici osobi, ki bo ravno na ulici, kjer stanuje Jezek. Odda naj mu ga osebo ali pa naj ga prinese nazaj. Vi boste kje čakali in natančno pazili, da se odda list pravilno.«

»Ti imaš za gotovo, da maser pride?«

»Pride, pride. Njegova edina nada in želja je, da do jutri zjutraj doseže svoj namen.«

(Dalje).

PODLISTEK

Hojnikova oporoka

Kriminalna novela.

Nemški spisal Fridrich Thieme. Poslovenil Slavomir Josipovič. 13

»In kaj naj jaz storim v tej zadevi?«

»Gospod doktor! Vi ste v tem mestu najboljši izvedenec v pravnih zadevah. Da — si sam pravnik, vendar v teh zadevah nisem tak izkušen, kot vi. Zato vas vprašam, ali je še kako možno, da moja nevesta dobi kaj od tega premoženja, ki pravzaprav njej pritiče?«

»Nikakor ne,« je odvrnil določno Gnezda.

Edina pot, ki gospici še ostaja, je, da se priporoči blagodušnosti Hojnikovi. Gospod bo vpoštevati stanje stvari in dami dobrobrčno določil primerno odškodnino.

»Vedel sem dobro, da ne dobim nikake boljše tolažbe,« je rekel pristav vstajaje,

»Svojo nevesto sem na to že pripravil. Jutri dopoldne pojem z njo h Hojniku.«

Tam naj mu izroči najdeno listino in naj apelira na njegovo velikodušje. Upam, da se bo dal kaj pregovoriti, posebno, ko bo pomislil, da bi bila moja nevesta lahko uničila najdeno listino.»

»Pri tem, se ve da, ne smete pozabiti, da bi ona tudi brez tega ne imela nikake pravice do dedščine, dokler bi se ne našla izgubljena oporoka!«

Še bolj zabavno je v "moderni" v Jakopičevem paviljonu. Čudna so pota slovenskega slikarstva. Za ljubljancema, ki pije črniček, nerazumljiva. Če hočeš gledati Jakopiča (ne Jakopiča, ampak njegove slike), se moraš postaviti nekaj korakov proč. Barve pač, barve, ampak, kje je pokrajina, ki bi bila takoj? Pa pustimo. Vavpotič je boljši. Gaspari zelo prijeten, pravi "slovenski" slikar. Kipar Zajec pa tudi, tam se nekaj vidi. Ah, klasičizem! Ljubljana je navdušena zanj. "To je nekaj" je dejal gospod z nočniki. "Kralja sta pa neuzitna." — "Saj hočeta nekaj povedati," je dejal drugi, "a vrag vedi, kaj." — "Vama prav nič, gospoda — ah, pardon, misli sem, da je tu moj prijatelj..." No, v razstavi je mrzlo, mrzlo, od samih kompromisov, od same duševne lenobe obiskovalcev, le od nekaterih slik veje toplina in tiste niso pohvaljeni od publike.

Nekaj drugega pa je gledališče Dežela. V Trst, ki je Rusi igrajo, plešajo, pojejo. Čudovito je, kako pri nas ruska "šmira" pospešuje slovensko vzajemnost. Vse je navdušeno zanje. Pri pogrnjenih mizah na prostem se lahko kadri, kvantit, dela opazke med igrjo, življa igrano melodijo, pomaga peti... Carovito! Poleg tega pa Danilo, Danilo s črnim frakom namreč, s cilindrom in ogromno krizantemo slovenske šmire. Ko se prikaže, ga občinstvo pozdravi: "Zinja, Danilo!" Danilo pozna občinstvo. Posebno ljubljansko. Pove dovtip, ki je precej masten, simpatija je na vrhuncu. Nastopita Rus in Rusinja z banalnimi in vsak okus žalečim plesom, podobnim brčanju uprežene kobile, ki se trže iz vajeti. Občinstvo zahteva ponovitev. Tuli. Danilo ga hoče pomiriti z dovtipom. Toda ponoviti se mora. Vse banalne točke so morali ponoviti, dasi se najboljša ni bila uprizoritev vredna.

Iščem človeka, s katerim se imava za norca, da sva si prijatelja. Kje je? Na sejnu ga ni, na cesti ga ni. V kavarni ga ni. Spomnim se pametne ideje. Grem pod zemljo. Kam pa? V uniojsko klet. Ne poznate te kleti? To je pač središče kulturnega in političnega dela. Neizvršeni načrti, nenapisane studije in pesmi, kritika vsega javnega dela visi po stenah. Toda to naj ne moti. Saj imamo tudi v Gorici take lokale in v Trstu tudi. Tistih, ki delajo ob polnočnih urah, je malo. Oboji izgubljajo moči in se starajo, eni ob pisalni mizi, drugi ob kroku, tretji delajo, drugi kritizirajo. Tako je svet naraven, zato so "uniojska klet", "fajmošter" in "kaplan" samo sestaven del gonilne sile našega napredka. — Prijatelj sem dobil v kleti. Pil je četr. Vsakdo pije samo četr. Teh četrta — je več po vrsti. Vsakdo govori, vsakdo sklepa, oboja, vsakdo bi delal boljše, boljše slike in pesmi, boljše finančno politiko in diplomacijo, ampak na žalost je cvetka še obilo v deželi. Ko ga popijejo — Bog ve...

Naj pa še ta film konča z uniojsko kletjo!

Gospodarstvo

Stanje papirnatega denarja v posameznih državah. Od 1. do 17. t. m. se je število čehoslovanskih novčanih zmanjšalo za 105 milijonov čsl. kron. Rezerva se je zvišala za 1.184 milijonov. — V Nemčiji se je po zadnjem izkazu povečalo število novčanih za 22.979,9 milijonov mark in znaša danes 238.147,2 milijonov mark. — V Romuniji se je v štirih mesecih število papirnatega denarja pomnožilo za 292 milijonov levov. — V Franciji je bilo dne 7. septembra za 36.959.102.000 franc. frankov v prometu. — Na Angleškem pa 7. septembra za 122.880.000 funtov sterlingov.

O preureditvi kmetijskega pouka na Goriskem. Pred vojno smo imeli na Goriskem deželno kmetijsko šolo v Gorici. Iz te je izšlo letno le pičlo število učencev. O teh jih je navadno le malo ostalo na domu; večinoma so spremenili svoj poklic ali pa so postali oskrbniki manjših veleposestev. Očividno je torej, da šola vsled tega ni dosegla svojega pravega namena. Prav malo koristi so imeli od nje oni mali posestniki, kateri niso mogli pošiljati svojih sinov v kmetijsko šolo v Gorico, ker so jih potrebovali doma že za delo. Zato je bila preureditev kmetijskega pouka v naši deželi nujno potrebna. Ta preureditev se je izvršila v modernem duhu, ker postane kmetijski pouk z njo splošen in dostopen širšemu ljudstvu. Prvi se je učila na kmetijski šoli komaj tridesetletna mladeničev, zdaj se pa že v obstoječih nadaljevalnih kmetijskih šolah po deželi podučuje več sto učencev. Ko se bodo pa te šole s časom pomnožile, jih bo obiskovalo lahko nekaj tisočev. Res je, da si učenci teh šol ne bodo mogli pridobiti toliko znanja, kakor oni prejšnje kmetijske šole, toda boljše in pravičnejše je deliti množici in vsakega nekaj, kakor nuditi posameznemu vse. V toliko je torej preureditev kmetijskega pouka socialna, razmeram in zahtevam časa primerna. Tudi je v načrtu preureditve preskrbljeno za izpopolnitev kmetijskega pouka in sicer s prirejanjem praktičnih tečajev po deželi, katere bodo vodili strokovnjaki dež. kmetijskega urada. Takih tečajev se je letos že več vršilo.

Ta preureditev kmetijskega pouka bi ostala brezuspešna, če ne bi imeli sposobnih učiteljev za te šole. Vsled tega je deželni odbor goriski letos otvoril v Gorici kmetijski tečaj za take učitelje, ki žele poučevati v nadaljevalnih kmetijskih šolah. Pozivu deželnega odbora se je odzvalo 54 slovenskih in 30 italijanskih učiteljev. Tečaj se je otvoril 1. avgusta s pozdravnim govorom deželnega predsednika dr. Pettarina in odbornika g. dr. E. Besednjaka. Redni pouk je pričel nato že drugi dan. Ker je velike važnosti, da bodo učitelji temeljito in dobro poučeni v vseh strokah kmetijstva, je učiteljski tečaj razdeljen na dva dela. V prvem delu, ki se vrši ob letošnjih poletnih počitnicah se poučuje poljedelstvo in živinoreja. V drugem letu, to je v prihodnjih šolskih počitnicah se bo poučevalo vinogradništvo, sadjarstvo, kletarstvo, mlekarstvo in druge kmetijske stroke. Približno enak je tudi učni načrt za nadaljevalne šole, ki imajo tudi dva zimski tečaja.

Od te preureditve kmetijskega pouka se upravičeno pričakuje, da bo velike splošne koristi za kmetko ljudstvo, ker bodo učitelji gotovo znali na učiteljskem tečaju pridobljeno znanje vcepiti mladini in jih obuditi veselje do svojega stanu in rodne grude. S tem ne ostanejo učitelji samo apostoli ljudske izobrazbe, ampak jim je podeljena tudi važna naloga strokovnega učitelja kmetijskega naraščaja. — (Gosp. list.)

Gospodarstvo zakavkaških sovjetskih republik

(Izjava trgovskega zastopnika g. Šeftela) Trgovinski zastopnik treh zakavkaških republik v Rimu dr. Šeftel, ki se nahaja sedaj povodom vzorčnega semnja v Trstu, je dal enemu naših sootrudnikov sledečo izjavo: Vse tri zakavkaške sovjetske republike Gruzija, Azerbejdžan in Armenija so si ustanovile svoj komisariat za vnanjo trgovino v Tiflisu. Ta komisariat ima svojega zastopnika tudi v Rimu. Naš komisariat se je zelo rad odzval vabilu iz Trsta, kajti vesel smo bili, da se nam je ponudila prilika, da lahko pokažemo, kako velika je gospodarska moč teh treh republik in koliko imamo proizvodov, ki gredo prav ravno italijanski industriji.

Naša najvažnejša industrija je industrija nafte in njenih soizdelkov, kakor petroleja, benzina, mazalnega olja, svetlobnega in kurjavnega olja. V to zadnjo vrsto spadajo kurjavna olja za avtomobile in ladje. Prodajo vseh teh proizvodov v inozemstvo vodi prodajna organizacija "Agnest". Sedaj se izkorišča okoli 115.000 izvirkov. Proizvodnja nafte raste z vsakim dnem. Vsled prodajanja nafte v inozemstvo je bilo mogoče zboljšati prehrano delavcev, kar je imelo za posledico, da je postala proizvodnja še izdatnejša. Proizvodnja narašča tudi v zadnjih dneh, toda statistični podatki so mi na razpolago le do 1. marca t. l. V mesecu februarju letošnjega leta se je pridobilo 230.771 ton nafte, medtem ko se je v prvih 28 dnevih, meseca januarja pridobilo za 78% manj. Proizvodnja v mesecu januarju je znašala 206.735 ton in je bila za 178% večja kot proizvodnja v mesecu januarju lanskega leta (1921.). Kar se tiče dnevnih proizvodnje je treba naglasiti, da je znašala v prvih dnevih meseca februarja 8482 ton, a je v zadnjih dnevih naraščala na 8694 ton. Ti veliki uspehi naših republik v proizvodnji nafte so bili mogoči samo zato, ker se je vestno skrbelo, da se ustvarijo potrebni tehnični in znanstveni predpogoji. O tem se lahko vsakdo pouči iz dela, ki ga je sestavil po nalogu azerbejdžanskega sovjeta znani učenjak profesor Gurjevič.

Naše dežele so zelo bogate tudi na rudah. V pokrajinah Alekasia in Adgana se nahajajo zlato- in železnozonske rude, v pokrajini Bonšur se najde tudi svinec, srebrenosni svinec in srebro. Proizvodnja premoga je prekosila v l. 1921. vsa druga leta od l. 1900. dalje. Posebno važnost ima pridobivanje mangana. Dasi se niso še dosegle številke iz dobe tik pred vojno, je vendar pomembno, da leži samo v pristanišču Peti 815.000 ton mangana, ki je pripravljen za izvoz. V letu 1913. je bila proizvodnja mangana v Gruziji največja na svetu, kajti prekašala je proizvodnjo Severne Amerike, Brazilije in Španije.

Gozdovi treh republik so naravnost ogromni. Površina gozdov znaša nad 2 milijona hektarjev in od tega se izkorišča le neznaten del. V poštev prihaja 365 vrst lesa. O izkoriščanju gozdov kakor tudi o namestitvi mogočnih električnih naprav so se začela v zadnjem času pogajanja z nekim italijanskim konsorcijem, h kateremu pripada tudi več bank. Paketov je gotovih za izvoz nad 100.000 kvadratnih metrov. Med drugimi važnimi proizvodi je treba omeniti še tobak, čaj, volno, bombaž, rastlinska olja, svilo, vino, konopljo, južno sadje itd.

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 2'. Debele črke 40 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 4'. Kdor išče službo, plača polovično ceno.

MOTOCIKEL, znamke "Motosacoche", 8½ HP, v najboljšem stanju, se proda za L. 2000. Otrowska, Općine. 1722

KONSUMNO in posojilno društvo na Kontovelu išče krčmarja. Zglasti se pri omenjenem društvu ob nedeljah popoldne. 1723

ČEVČJARSKI šivalni stroji, za krpanje, se proda za L. 250. Senožec 169. 1724

SLUŽKINJA, pridna in poštna, ki zna tudi kuhati, se išče k zakonskima na deželo. Plača po dogovoru. Naslov pri upravnistvu. 1725

ISCE SE poštna in pridna služkinja. Naslov pri upravnistvu. 1726

NA PRODAJ je hiša (exhotel Kozina) v Kozini. Točnejše podatke da Andrej Jug, S. Lucija št. 5. 1727

ZA GOSTILNE in kavarne: najboljše esence za rum, cognac, likerje, malinovec ima lekarna v Il. Bistrici. 28/3

NA PRODAJ je hotel "Grič" v letoviskem kraju na Dolenjskem, ob glavni cesti tik velikega mostu, ki veže mesto Brežice in Catež. Hotel ima 6 lepih tujskih sob, 2 podstrešni sobi, 3 lepe prostore za gostilno, vinski klet in predklet, kuhinjo, lepo verando, hlev in kopalno barako ob Krki. Proda se tudi gostilniški inventar s 3 čolni. Več pove lastnik Josip Uršič, Catež ob Savi, pošta Brežice. 1716

GOSPODARSTVO s primerno izobrazbo, večta slovenskega, italijanskega in nemškega jezika, želi službo kot blagajničarka. Naslov pri upravnistvu. 1711

POZORI! Nujno potrebujem mnogo srebra. Plačam krome in goldinarje po najvišjih cenah. Via Malcanton 7, II. levo. 1594

EGIPTOVSKI profesor grafologije pove karakter in usodo življenja. Sprejema od 13 do 19 v Trstu, via Carducci 24, V. 1714

ZLAT, srebrni in papirnat denar kupuje in prodaja po zmernih cenah menjalnica v ulici Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Moncenista). 1721

KRONE srebrne in zlato, plačuje po najvišjih cenah Pertot, Via S. Francesco 15, II. 19

POZORI! Krone, bisere, zlato, platin in zobovje po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belledi Vita, via Madonnina 10, I. 82

KULISNI MOJSTER se priporoča vsem društvom na deželi za postavljanje odrov in vsakovrstnih kulis. Josip Bizjak, Trst, via Laboratori 213. 74

Odhodi in prihodi vlakov

JUŽNI KOLODVOJ. Odhodi.

0.40 (ekspresni) v Ljubljano, Beograd, Bukarest. 5.— (osebni) v St. Peter, Ljubljano, Dunaj. 5.35 (direktni) v Benetke čez Cervinjano. 6.10 (o) v Gorico, Videm, Benetke. 6.40 (o) v Portogruaro in Benetke. 7.— (direktni brzovi) v St. Peter, Ljubljano, Gradec, Dunaj, Reko. 9.— (direktni) v St. Peter, Ljubljano. 10.— (o) v Benetke in Milan preko Cervinjana. 10.55 (o) v Gorico, Videm, Benetke. 12.— (o) v Portogruaro (poveza za Videm). 12.30 (o) na Reko in Postojno. 13.— (direktni) na Dunaj čez Videm in Trbiž. 15.30 (o) v Benetke čez Cervinjano. 16.25 (o) v Videm in Benetke. 16.40 (o) v St. Peter, Ljubljano, Dunaj. 18.— (direktni brzovi) v Benetke čez Cervinjano, Bolzano. 18.20 (o) v Trst (zveza za Videm). 18.40 (o) na Reko in Postojno. 19.45 (d. br.) do Divače-Postojne. 23.40 (ekspresni) v Benetke, Milan, Pariz. 23.55 (o) čez Cervinjano v Benetke.

Prihodi. 0.40 (direktni) iz Benetke, Cervinjana. 3.10 (direktni) iz Bukarešte, Dunaja, Postojne. 6.03 (o) iz Benetke in Cervinjana. 7.31 (o) iz Postojne, St. Petra. 8.35 (o) iz Vidma in Krumna. 9.35 (direktni) iz Dunaja in Postojne. 10.25 (o) iz Benetke, Cervinjana. 10.55 (o) iz Vidma, Gorice. 11.25 (direktni) iz Rima, Turina, Benetke, Vidma. 12.22 (o) iz Dunaja, Ljubljano, Postojne. 14.10 (direktni) iz Vidma, Gorice, Trbiža. 15.— (d. br.) iz Rima, Florence, Bolonje, Benetke. 16.25 (ekspresni) iz Pariza, Benetke. 16.45 (direktni) iz Reke, Postojne. 17.15 (o. b) iz Benetke-Vidma. 18.20 (o) iz Trbiža. 19.37 (o) iz Reke, St. Petra. 20.20 (o) iz Benetke, Cervinjana. 20.45 (ekspresni) iz Bukarešte, Beograda, Ljubljano. 21.20 (direktni brzovi) iz Praga, Dunaja, Ljubljano, St. Petra. 22.55 (o) iz Benetke in Vidma. 23.40 (o) iz Dunaja, Ljubljano, Postojne, St. Petra Reke. 23.55 (ekspresni) iz Pariza, Milana, Benetke. *) Ne vozi ob nedeljah. **) Vozi tudi ob nedeljah samo od 2. julija do 24. septembra.

POSTAJA PRI SV. ANDREJU (državna).

Odhodi. 5.15 (o) v Herpeljo, Kanfanar, Pulo. 5.25 (brzovi) v Gorico, Dunaj, Monakovo. 5.35 (mešani) v Koper, Poreč. 6.10 (o) v Gorico, Podbrdo. 8.55 (meš.) v Koper, Buje. 11.05 (o) v Gorico, Podbrdo. 12.55 (brzovi) v Herpeljo, Kanfanar, Pulo. 13.— (meš.) v Koper, Buje, Poreč. 16.02 (brzovi) v Gorico, Podbrdo. 17.25 (o) v Gorico, Podbrdo. 18.— (o) v Herpeljo, Kanfanar, Pulo. 19.25 (meš.) v Koper, Buje. Prihodi. 7.30 (meš.) iz Herpelja. 7.44 (o) iz Gorice. 8.28 (meš.) iz Buje, Koprja. 10.— (o) iz Pule, Kanfanara, Herpelja. 12.34 (meš.) iz Poreča, Buje, Koprja. 12.40 (brzovi) iz Podbrda, Gorice. 15.45 (o) iz Podbrda, Gorice. 15.52 (brzovi) iz Pule, Kanfanara, Herpelja. 16.58 (meš.) iz Buje, Koprja. 21.30 (o) iz Podbrda, Gorice. 21.35 (meš.) iz Poreča, Buje, Koprja. 22.05 (o) iz Pule, Kanfanara, Herpelja. 23.50 (brzovi) iz Podbrda, Gorice. *) Ob nedeljah ne vozi.

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu

registrovana zadr. z neomejenim jamstvom

Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 4, I.

Obrestuje navadne hranilne vloge po

5 %

vloge, vezane na trimesečno odpoved po 5½%, ako znašajo 20-30.000 Lit. po 6%, ako znašajo 30-40.000 " po 6½%, ako presegajo 40.000 "

Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune Posoja hranilne pušice na dom.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega premoženja nad 2300 zadržnikov, vredno nad 50 milijonov lir. Daje posojila na poroštvo, zastavo vrednostnih papirjev ali dragocenosti.

Uradne ure od 8—13. Tel. št. 16-04. Tel. št. 16-04.

Trgovina z mešanim blagom

Fran Škabar (prej Lonassi)

Via S. Francesco d'Assisi 10

Postrežba tudi na dom. Cene nizke.

Praktikant z malo prakso se takoj sprejme.

Alojzij Domicelj (parna žaga)

Št. Peter na Krasu.

Steklene šipe

vsake vrste in mere. Prodaja na debelo in drobno. — Postrežba na dom. Cene zmerne. Piazza Oberdan št. 3. (Hotel Europa) telefon 44-23. 81

AMBULATORIJ

za spolne, sifilitične, kožne in otroške bolezni 44

D.ra G. & A. De Leo

Specialista spopolnjena na pariški kliniki

Moderno zdravljenje sifilitične bolezni, zoženja in vnetja čevl in kapavca.

Preizkušnja krvi za ugotovitev sifilitičnih okuženj

Sprejemata od 10 do 12 in od 14 do 17.

Gorica, Piazza Nicolò Tommaseo (Piazzetta) 8

IVAN KERŽE

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše

kuhinske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, steklovine, lesa in emailirane prsti.

TRST — Piazza San Giovanni

Srebrne krone in zlato plačujem po najvišjih cenah

ALOJZIJ POVN

Trst, Piazza Garibaldi št. 2

(prej Barriera)

ALESSANDRO LEVI-MINZI via dei Rettori 1 in via Malcanton 7-13

Pohištvo

Tiskarna „Edinost“ v Trstu izvršuje vsa tiskarska dela točno in solidno. Prostori tiskarne se nahajajo v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20

JADRANSKA BANKA

Delniška glavica L 15.000.000 Rezerve L 5.100.000

Dunaj, Opatija, TRST, Zadar. (1)

Afilirani zavodi v Jugoslaviji: Jadranska banka, Beograd in njene podružnice v Celju, Cavtatu, Dubrovniku, Ercegnovem, Jelsi, Korčuli, Kotoru, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Metkoviću, Sarajevu, Splitu, Šibeniku in Zagrebu.

Afilirani zavod v New-Yorku: Frank Sakser State Bank.

Izvršuje vse bančne posle.

PREJEMA VLOGE

na hranilne knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po 4%.

Na odgovore vezane vloge obrestuje po najugodnejših pogojih, ki jih sporazumno s stranko določa od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnostne predale (safes)

Zavodovi uradi v Trstu:

Via Cassa di Risparmio št. 5 — Via S. Nicolò št. 9.

Telefon št. 1463, 1793, 2676. Blagajna posluje od 9. do 13. ure.

Pohištvo TRST

Jedilne sobe od L 2400' — naprej, masivne poročne sobe od L 1500' — naprej, kakor tudi drugo navadno in finejšo pohištvo.

Dr. A. GRUSOVIN

specialist za kožne in spolne bolezni ter negovanje kože, perfekcioniran na du-najskih klinikah.

Sprejema od 9—12 in od 3—7 ure.

Gorica (Piazza grande) Travniki hiša Paternoli. 60)

Najstarejši slovenski denarni zavod.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

uraduje v svoji lastni hiši

ulica Torrebianca št. 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.

Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.

Uradne ure za stranke od 9 do 13.

Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt

Št. telef. 25-67.